

Marosvásárhely, 1859. november 6.

Bolyai János — testvéréhez, Gergelyhez

Kedves Gergely Öcsém!

Örömmel érttem úgy itt járt Nénémtől, mint becses soraidból s Dobiecki barátunktól — ki csakugyan már megint régecske óta nem szerencsétete idejöttével —, hogy mindnyájan jól vagytok: Isten tartsa is sokáig s mindig meg lelki és testi egészségűköt s meglegedéstüköt. A kedves kis Gáspár eddig hatalmas ügyös fiú, sőt kész kis ember sat.

Csekély személyemet illetőleg pedig hosszúsas, legmakacsabb nemű, terhes és kínos betegségemnek s az ellene szegzett vízcurának — már 15 hónap óta még mind rabja vagyok s mindkettő annyira elfoglal éjjel és nappal s úgy elől, hogy még mind teljes tétlenségre vagyok kárhoztatva, részint a vízcurával járó Aufregungban tilos levén a szellemi működés, részint valóban nem is lévén annyi hideg, fázás között dispositiója az embernek, vagyis inkább betegnek — mert azóta szinte nem is tartom magamat embernek s magam urának — s inkább mind sebes mozgásra lévén ösztönöztetve. Mi tétlenségre kényszerülés egy oly, mennyire gyengélkedő egészsége engedi, szellemi működéshez szokott s üdvét abban lelő embernek, mint én, egy 3dik nemű kín s bánat.

Ezen levél megírására is, miután már szinte 11 hónap óta készülök naponta rá,

végre hősies elszántsággal erőszakolám magamat óhajtott s szándoklott idejöveteleddeli szerencsétetedet mindeddig hiában reménylven, s azonban az úrbéri kárpótlás ügye végleges eligazítására nézve már a körműnkre lévén égve a gyertya, midőn és amennyiben folyó év decembere végén túl *csak saját költségen* nyerhetni ki: mi költség pedig Isten tudja, mennyire mehetne — tán az egészet elnyelné, elemésztené (ab-sorbeálná).

De betegségem nemét szüvös valál tudakozni leveledben: megirtam volt, csak elefedted, hogy fatalis régi — évtizedek, sőt 37 év óta kezdődött, mert már fiatal koromban kezdetem bajlódni velük — megrögzött, magát a csontokig s tán még azokon is át-befészkelte hámorhoidalis bajok, kóranyag s azoknak iszonyú kínos következményei környékeztek meg, ezelőtt 5 évvel jelentkezvén nagy mértékben a caecává vált, azelőtt fluida hámorrh. irtóztató következménye: mely addig a testemben lappangott, de mely miatt mind sinlettem, s mi fő-s szinte egyedüli oka volt folytonos betegségemnek a hülésre, csúzrai nagy hajlam s általján gyenge természet mellett: s már régóta látom, hogy ez volt oka lábszárom megdagadásának is, mit előbb nem tudtam. hogy vízkór kezdete-e, vagy csúz (rheuma) vagy orbánc vagy egyik innak a másra lépése legyen-e? És sok mindent sükertelenül kísértvén meg, végre a vízcurára szántam magamat, érezvén, hogyha az nem segít, el kell pusztulnom; melyről hogy némi, bár